

Abstract:

Found out senses of space of corner (interior and exterior) on the basis of substantival, adjective concepts and poetic image, correlated psychological feelings of colors and geometrical forms with the psychological feelings of spaces corner (interior and exterior).

Key words: poetics, space, corner, pokut'.

Аннотация

Выявлены смыслы пространства угла (внутреннего и внешнего) на основании прилагательных, существительных понятий и поэтического образа, соотнесено психологические ощущения цвета и геометрических форм с психологическими ощущениями пространств угла (внутреннего и внешнего).

Ключевые слова: поэтика, пространство, угол, покуть

УДК 72.025.4/9

Н.А. Лещенко

*к. арх., доцент кафедри інформаційних технологій в архітектурі,
Київський національний університет будівництва
та архітектури (Україна)*

ВПЛИВ КОНТЕКСТІВ НА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК МІСЬКОГО АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація: в статті розглядається контекстуальний підхід до аналізу формування, історичного розвитку та існуючого стану міського архітектурного середовища як найбільш повний при визначенні сучасного напрямку його розвитку.

Ключові слова: контекстуальний підхід, історичне середовище, історико-генетичний аналіз, «генетичний код» міста, аналіз сучасного стану історичного міського середовища, спадкоємний розвиток.

Постановка проблеми. Проектування любого нового об'єкту в уже існуючій ситуації, що склалася історично, формувалася на протязі багатьох століть, слід проводити з урахуванням існуючих, історично сформованих контекстів цього середовища.

Контекстуальний підхід дозволяє розглядати будь-які будівлі в рамках середовища, в якому вони перебувають, в рамках контекстів, в яких вони знаходяться. Це тип дослідження, при якому поряд з індивідуальними ознаками окремих будівель враховуються ознаки контекстів, в яких знаходяться ці будівлі, і які впливають на них. Контекстуальні, середовищні ознаки, в якості незалежних змінних, впливають на індивідуальні ознаки будівель (з'являються

нові форми, нові функції і т.п.) або модифікують взаємозв'язки між індивідуальними ознаками будівель і простору (це перетворення форми, функціональні зміни, доповнення, перетікання просторів площі, вулиці і будівлі, вихід функції будівлі на площу і т.п.).

Контекст – це середовище і час, фрагмент міста на певному часовому етапі, в якому існує об'єкт (будь-яка будівля, простір, комплекс, ансамбль). Загальний стан, сенс та значення середовища на певному часовому проміжку дозволяє визначити стан, сенс та значення окремих його складових (будівель та просторів). Зміни в середовищі впливають на окремі існуючі будівлі, змушують їх змінюватися. Точно також, як і нова будівля може привести до змін в існуючому середовищі.

Тому аналізуючи будь-який окремий будинок та визначаючись, що з ним можна робити, важливо розглядати середовище в цілому, причому з урахуванням його часових змін.

Виклад основного матеріалу. Перед проведенням будь-яких реконструктивних робіт або проектуванням будь-якого нового будинку в історичному середовищі слід прораховувати, як цей новий будинок зможе вплинути на вже сформовану ситуацію, і яким він має бути (функція, об'єм, форма), щоб делікатно вписатися в існуюче середовище, не порушити історичний масштаб та існуючі зв'язки або, навпаки, доповнити відсутні. Для цього потрібен детальний історико-генетичний аналіз досліджуваного середовища і аналіз його сучасного стану. Їх зіставлення дасть можливість зробити прогноз щодо потенціалу його майбутнього розвитку, необхідності і доцільності введення нових будівель з новим функціональним наповненням.

Історико-генетичний аналіз - це зіставлення всіх етапів формування і розвитку історичного середовища та виявлення його найбільш стійких тенденцій, закономірностей, зв'язків, збережених і модифікованих з урахуванням часу. Завдання історико-генетичного аналізу - виявити «генетичний код» середовища (міста).

У чому він полягає, і що треба зробити, щоб його визначити? Треба, по-перше, визначити закономірності еволюції даного історичного міста. Що і хто впливав на його формування і розвиток, які контексти? Це, перш за все:

- географічне розташування і вплив клімату;
- природне оточення: орієнтація на водойми, рослинність, рельєф місцевості;
- історичні події та персоналії.

Тут важливо, під чийм впливом і який час знаходилось досліджуване місто. Кожен народ приносив в місто ті архітектурні та стильові особливості, які панували в даний момент на його батьківщині. Дуже наочний приклад можна привести, порівнявши будівлі періоду бароко в містах різних регіонів України.

Наприклад, в архітектурі Волинських міст дуже відчувається литовський вплив. Аскетизм литовського бароко можна прочитати в храмах Володимира-Волинського, Олики, Клевани. В містах Львівського регіону - сильний вплив польської архітектурної школи, більш м'які і декоративні форми польського бароко. І, нарешті, пишність і багатство російського бароко в архітектурі міст Лівобережної України.

Що ж стосується впливу окремих персоналій, то тут яскравим прикладом може бути Подільське місто Бар, яке свою назву (первинна назва міста була Рів[1]) і розвиток, будівництво замку, храмів, Магдебурзьке право [4] отримало завдяки Боні Сфорци, польській королеві, італійки за походженням. [2]

Дуже важливими також є:

- соціальний та економічний контексти (хто населяв це місто за родом діяльності: торговці, ремісники, землероби і т. д .; в якому виробничому напрямку місто розвивалося; це впливало на його планувальні особливості);
- національний і релігійний контекст. Українські міста завжди були багатонаціональними. В них жили українці, поляки, євреї, вірмени, росіяни, татари. Різні народи - це різна ментальність, різний побут, різний спосіб життя, а значить різне житло. Житлові будинки розташовувалися окремими кварталами, зазвичай біля свого храму - церкви, костелу або синагоги, в залежності від віросповідання. Однак на ринковій площі або торговій вулиці можна було зустріти розміщені поруч українські, польські, єврейські та вірменські будинку. Прикладом можуть бути міста Меджибіж, Бар. Багатонаціональність і різне віросповідання є причиною того, що для українських міст, особливо малих, характерне поєднання на невеликій території різних релігійних парафій зі своїми храмами: церквами, костелами, синагогами. Ці храми були міськими домінантами, центрами тяжіння і будували силует міста.

І, нарешті, результатуючими є:

- містобудівний контекст (історичні планувальні та просторові особливості міського середовища);
- архітектурний контекст (функціональні та стильові особливості споруд; масштаб, форма, парцеляція).

Контекстуальний аналіз формування і розвитку досліджуваних історичних міст дозволяє виявити особливості їх планувальної, об'ємно-просторової, функціональної та архітектурно-художньої організації. Це те, що відрізняє одне місто від іншого, те, що зберігалось і переходило від етапу до етапу розвитку цього міста (найбільш стійкі тенденції) і те, що зберіглося до теперішнього часу.

За його допомогою можна буде:

- визначити етапи еволюції планувальної і просторової організації міста;
- дати оцінку важливості цих етапів для загальноміської композиції в цілому;
- виділити головні і другорядні нашарування;
- виділити історично цінні планувальні та архітектурні елементи, які і складають «генетичний код міста», а значить підлягають збереженню.

Аналіз сучасного стану передбачає виявлення сучасних особливостей історичного середовища та його ролі в сьогоdnішній загальноміській структурі. [3] Аналіз включає:

1. Визначення сучасного містобудівного значення досліджуваного історичного середовища. Яка його містобудівна роль в сучасному місті? Це може бути історичний центр, ядро, пам'ятковий урбаністичний комплекс і т.п.

2. Визначення його сучасного планування і забудови та співвідношення з загальноміським плануванням і забудовою. Це дасть можливість простежити його зміни, визначити, що зникло, що порушилося, що залишилось, що додалося. Також слід виявити історичні і сучасні домінанти, акценти, рядові будівлі і їх зв'язки.

3. Визначення сучасного типологічного складу будівель, що становлять досліджуване архітектурне середовище і їх топологію. Будинки та зв'язки слід розглядати з урахуванням існуючого соціального, економічного, транспортного та екологічного контекстів. Дуже важливо враховувати існуючу інфраструктуру і виявити всі її недоліки, щоб грамотно її розвинути при реконструкції або новому будівництві.

4. Визначення сучасного об'ємно-планувального і конструктивного рішення цих будівель, що дасть можливість зробити висновок про ступінь їх збереження і про необхідність і можливість реставраційного або реконструктивного втручання.

5. Визначення їх сучасної функції, наскільки вона є гармонійною для історичної будівлі і середовища в цілому.

7. Визначення дисгармонуючих елементів у досліджуваному історичному архітектурному середовищі, які порушують його візуальне цілісне сприйняття і вносять негативні зміни в його силует; порушують топологічні зв'язки; стають причиною небажаної функціональної і архітектурної деформації історичних будівель і середовища в цілому.

Висновки. Контекстуальний підхід до аналізу формування, історичного розвитку та існуючого стану дає можливість зробити висновок про правильний спадкоємний сучасний розвиток історичного середовища. Саме принцип спадкоємного розвитку історичних центрів міст слід застосовувати при розробці проектів їх реконструкції. Основними завданнями реконструкції історичних центрів міст повинні бути:

- збереження їх автентичності;
- збереження та підвищення історичної та архітектурної цінності існуючих пам'яток;
- підвищення якості існуючого архітектурного оточення пам'яток, середовища в цілому;
- створення нового якісного середовища з урахуванням всіх його історичних особливостей.

Проведення грамотних проектів реконструкції історичного середовища вимагає наявності бази детальних, науково обґрунтованих вихідних даних. Саме контекстуальний аналіз формування і розвитку історичного середовища дасть найбільш повну вихідну інформацію.

Література

1. Єсюнін С. Місто Бар Могилівського повіту у другій половині XIX – на початку XX ст.: Соціально-економічні аспекти // Третя Могилів-Подільська краєзнавча конференція. – Могилів-Подільський, Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2009. – с.116-117.
2. Лещенко Н.А. Ревалоризація історичних центрів малих міст // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2015. – Вип. 41. – С. 218 – 223.
3. Передпроектний цикл досліджень історичного архітектурного середовища: методичні вказівки до індивідуальної роботи / уклад. Н.А. Лещенко. – К.: КНУБА, 2015. – 17 с.
4. Український степовий кордон в середині 16 століття. Спогади Бернарда Претвича. – Запоріжжя – Київ, 1997, – с.54.

Abstract

The article discusses the contextual approach to the analysis of formation, historical development and current state of the urban architectural environment as the most comprehensive in determining the direction of its further development.

Keywords: contextual approach, historical environment, historical and genetic analysis, "genetic code" of the city, analysis of the current state of the historical urban environment, successive development.

Аннотация

В статье рассматривается контекстуальный подход к анализу формирования, исторического развития и существующего состояния городской архитектурной среды как наиболее полный при определении направления ее современного развития.

Ключевые слова: контекстуальный подход, историческая среда, историко-генетический анализ, «генетический код» города, анализ современного состояния исторической городской среды, преемственное развитие.